

Makale Başvuru/Kabul Tarihleri:
Received/Accepted Dates:
15.05.2022/24.06.2022

Cilt 9, Sayı 18, Yıl 2022

2019-2021 Sırasında Dünyada Turizm Politikası Alanında Yapılmış Yayınların Bibliyometrik Analizi

Dr. Öğr. Üyesi Zişan KORKMAZ ÖZCAN
Süleyman Demirel Üniversitesi
zisankorkmaz@sdu.edu.tr
ORCID: 0000-0002-5842-8638

Ayşegül Simge DEMİRCİOĞLU
Süleyman Demirel Üniversitesi
Sos. Bil. Enst. Doktora Öğrencisi
simge48300@gmail.com
ORCID: 0000-0002-8654-1259

Özet

Son yıllarda dünyada yaşanan krizler, birçok sektöre olduğu gibi turizm sektörüne de zarar vermiş ve yaşanan krizler özel sektörü, kamu sektörünü ya da sivil toplum kuruluşlarını, tek başına çözemeyeceği şekilde, tüm paydaşları ile etkilemiştir. Özellikle özel sektörün kamunun desteğine ihtiyaç duyduğu covid-19 sürecinde krizin en az zarar ile atlatılmasına yönelik pek çok kamu politikası devreye girmiştir. Bu bakımdan salgından turizm sektörünün fazla etkilenmiş olması uluslararası turizm yazınında kamu politikası uygulaması olarak turizm politikası çalışmalarına daha çok önem verilmesine sebep olmuştur. Bu çalışmanın amacı dünyayı etkileyen bir kriz olarak Covid-19'un olumsuz etkilerini ortadan kaldırmak amacıyla yapılmış olan turizm politikalarını ele almaktır. Çalışmada bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak YÖK akademik, Google akademik ve yöktez veri tabanları kullanılarak, 2 kitap, 1 tez, 3 bildiri ve 64 makale olmak üzere toplamda 70 akademik turizm politikası çalışmasına ulaşılmıştır. Ayrıca analiz yöntemi olarak frekans (f), yüzde değer (%), prizma akış diyagramı ve kelime bulutu kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda en çok yayın yapılan yıl 47 çalışma ile 2020 yılı olurken, 23 çalışma ile 2021 yılı 2. Sırada yer almaktadır. Covid-19 salgınının 2019 yılı aralık ayında henüz yeni başlaması sebebiyle bu yılda turizm politikasına yönelik çalışmaya rastlanmamıştır. Çalışmaların 54 tanesi Türkçe olarak yayınlanırken 16 tanesi İngilizce olarak yayınlanmıştır. Anahtar kelime analizi sonucunda ise en çok kullanılan kelimelerin "Covid 19", "Turizm" ve "Pandemi" olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak çalışma ile kamu politikası olarak turizm politikasına yönelik çalışmaların daha fazla olması gerektiği görülmektedir. Bu anlamda krizlerin en az zararlarla atlatılabilmesi amacıyla tehdit oluşturabilecek etmenlere karşı etkili çözüm yöntemlerinin artırılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Kamu Politikası, Turizm Politikası, Bibliyometrik Analiz.

Bibliometric Analysis of Publications on Tourism Policy in the World During 2019-2021

Abstract

The crises experienced in the world in recent years have damaged the tourism sector as well as many sectors, and the crises have affected the private sector, public sector or non-governmental organizations with all their stakeholders in a way that they cannot solve alone. Especially in the covid-19 process, where the private sector needs the support of the public, many public policies have been put into action to overcome the crisis with the least damage. In this respect, the fact that the tourism sector has been greatly affected by the epidemic has caused more importance to be given to tourism policy studies as a public policy application in the international tourism literature. The aim of this study is to discuss the tourism policies made in order to eliminate the negative effects of Covid-19 as a crisis affecting the world. In the study, using the bibliometric analysis method, a total of 70 academic tourism policy studies, including 2 books, 1 thesis, 3 papers and 64 articles, were reached by using YOK academic, Google academic and yöktez databases. In addition, frequency (f), percent value (%), prism flowchart and word cloud were used as analysis methods. As a result of the analysis, the year with the most publications is 2020 with 47 studies, while 2021 is in the 2nd place with 23 studies. Since the Covid-19 epidemic has just started in December 2019, no study on tourism policy has been found this year. While 54 of the studies were published in Turkish, 16 of them were published in English. As a result, it is seen that there should be more studies on tourism policy as a public policy. In this sense, it is necessary to increase effective solution methods against the factors that may pose a threat in order to overcome the crises with the least damage.

Keywords: Covid-19, Public Policy, Tourism Policy, Bibliometric Analysis.

1.Giriş

Kamu politikası, kamu yönetim elemanlarından biri olmakla beraber toplumsal sorunları belirleme ve bunların çözümleri için yeni yollar aramaktadır. Kanun koyma, idari düzenlemeleri gerçekleştirme, belirlenen çözüm fikirleri arasında seçim yapma ve sorunları çözmek adına en uygun olan yöntemleri belirleme işleriyle ilgilenmektedir (Eryılmaz, 2012). Kamu politikaları eğitim, savunma, sağlık, sosyal güvenlik, kentsel gelişme, turizm gibi alanlarla devamlı olarak ilgilenmektedir (Demir, 2011). Turizm, dünyada yaklaşık 300 milyon insanı istihdam ederek, uluslararası alanda istihdam olanakları yaratan bir sektör olarak görülmektedir. Bu bağlamda dünyada ve Türkiye’de turizme verilen önem de gittikçe artmaktadır (Emekli, 2005). Bunun sonucunda da turistik gelişmelerin sağladığı faydaları artırarak korumak, olası zararları en düşük seviyeye indirmek amacıyla turizm sektöründe uzun vadeli ve başarılı politikalar izlemek, plan ve programlar dâhilinde önlemler almak ve bu önlemleri uygulamak oldukça önem arz etmektedir (Öztürk Sözen, 2006).

Alanyazında bilimsel çalışmaların sayısının artması sonucu araştırma ve analiz yapmanın zorluğunun azaltılması amacıyla bibliyometri analizi kullanılmaktadır. Özellikle bilimsel anlamda belli bir alana ilişkin bibliyometrik çalışma yapan araştırmacılara bu sayede yardımcı olabilecek yöntem sunulmaktadır (Cobo, López-Herrera, Herrera-Viedma ve Herrera, 2012). Bibliyometri kavramı, istatistiksel ve matematiksel yöntemlerin bilimsel iletişim ortamlarına uygulanması şeklinde tanımlanmaktadır (Pritchard, 1969). Bibliyometri, bilimsel iletişimin üzerinde, bilimsel iletişimin yapısına yönelik olarak araştırmalar yapmak için yöntemler sunmaktadır. (Borgman ve Furner, 1990). Bibliyometrik araştırmalarda yayınların ve belgelerin belirli özellikleri analiz edilerek bilimsel kaynaklara ilişkin bulgu ve verilerin elde edilebilmesi mümkün olabilmektedir (Al ve Coştur, 2007). Son yıllarda bilimsel çalışmaların giderek artması, bilimsel etkinliği ölçmek amacıyla yararlı bir araç olarak kullanılan bibliyometrik çalışmalara olan ilgiyi arttırarak, bu yöntemin pek çok bilim dalında tercih edilmesine neden olmuştur. Bibliyometrik analiz, ortaya konan araştırmanın kalitesinin dış değerlendirmesini yapmayı sağlaması ve çalışma alanının gelişimini inceleyerek görebilme imkânı vermesi bakımından turizm alanında da önemli ve büyük ölçüde tercih edilen bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır (Hall, 2011).

Yeni Koronavirüs Hastalığı (COVID-19), Çin’in Vuhan Eyaleti’nde Aralık ayının sonunda, solunum yolu rahatsızlıkları (ateş, öksürük, nefes darlığı) ile gelişen ve bir grup hastada yapılan araştırmalar sonucunda, 13 Ocak 2020’de tanımlanan, ölümcül etkileri olan bir virüsdür. İnsanlarda, koronavirüsün soğuk algınlığından Orta Doğu Solunum Sendromu (MERS) ve Şiddetli Akut Solunum Sendromu (SARS) benzeri daha şiddetli hastalıklara ve solunum yolu enfeksiyonlarına neden olduğu bilinmektedir. Başka bir deyişle Yeni Koronavirüs Hastalığına SAR-CoV-2 virüsü neden olmaktadır (covid19.saglik.gov.tr; Ciotti, Ciccozzi, Terrinoni, Jiang, Wang ve Bernardini, (2020); Velavan ve Meyer, (2020). Covid-19 salgını dünya üzerinde büyük bir etkiye sebep olmuştur. Virüs sebebiyle alınan uzun karantina kararı, seyahat kısıtlamaları, sosyal mesafe önlemi, iş yerlerine alınan müşteri kapasitesinin azaltılması ve iş yerlerinin uzun süreli faaliyetini durdurma kararı pek çok sektörde olduğu gibi, emeğin yoğun olduğu ve insan gücüne dayanan turizm sektörünü de önemli derecede etkilemiştir (Bakar ve Rosbi, 2020; Rani, 2020).

Araştırmacılar açısından Covid-19’ un bireyler ve örgütler üzerindeki etkilerinin araştırılmasına yönelik ilgi giderek artmaya başlamıştır (Verma ve Gustafsson, 2020). Özellikle 2020 yılı kapsamında covid-19 alanındaki çalışmalar, sosyal bilimler alanında ve özel sektörde ise yönetim konusunda etkin bir rol oynamıştır (Aristovnik, Ravšelj ve Umek, 2020). Ele alınan bu çalışma kapsamında Covid-19 döneminde turizm sektöründe meydana gelen değişimleri ve gelişmeleri görebilmek adına bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak, alanyazındaki kamu politikası ve turizm politikası çalışmaları ele alınmıştır. Bu sayede Covid-19’un turizm sektörü üzerindeki etkileri ve Covid-19 sonrası dönemde uygulanacak politika çalışma kapsamına dahil edilmiştir. Ayrıca bu çalışma, turizm alanında sınırlı sayıda ele alınan Covid-19 çalışmalarının bibliyometrik analiz yöntemi ile incelenmesi (Verma ve

Gustafsson, 2020) ile gelecek araştırmacılar için alanyazının gelişimine katkı sunmayı amaçlamaktadır. Turizm gelirinin 2021 yılında bir önceki yıla göre %103 artarak 24 milyar 482 milyon 332 bin dolar olması (Tüik, 2022) ve turizmin milli gelire yaptığı katkı sebebiyle turizm politikalarının artırılmasının önemi bir kez daha anlaşılmaktadır.

2.Literatür Taraması

Genel olarak kamu politikası, toplum yararına olacak şekilde kararlar alma olarak tanımlanabilmektedir. Bu kararların alınmasında, yasama, yürütme ve yargı organları, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, siyasi partiler, vatandaşlar ve çeşitli çıkar grupları etkili olmaktadır (Yıldız ve Sobacı, 2013). Turizm sektörünün 1950'lerden itibaren en hızlı büyüyen sektör konumunda olması ve diğer sektörlerin aksine karmaşık ve sürekli değişen yapıya sahip olması, beraberinde turizm alanında sosyal, çevresel ve ekonomik anlamda kamu politikaları yapma zorunluluğunu da getirmektedir (Elliot, 1997; Gun ve Var, 2020). Turizm alanında ilk kamu politikalarının oluşması,1960'lı yıllardaki beş yıllık kalkınma planıyla başlamıştır. Özellikle 1960 yılının sonundan bu yana Ege ve Akdeniz kıyılarına yoğunlaşacak şekilde yabancı kitle turizmüne yönelik devlet teşvikleri artırılmıştır. Turizm teşvikleri ve yatırımlar sayesinde 1980 yılından itibaren Ege ve Akdeniz bölgesine gelen yabancı turist sayısında önemli ölçüde artış yaşanmıştır (Soyak, 2011; Soyak, 2013). Genel anlamıyla kamu politikasını, kamuya fayda sağlamaya yönelik eylemler, taahütler ve kararlar olarak tanımlamak mümkündür (Luke 1998). Turizm politikası ise bir ülkede bulunan insanların tamamının turizm hareketine katılması sonucunda, dinlenme ihtiyacının giderilmesi, doğal çevrenin korunarak turizm ihtiyacının karşılanması için gerekli olan en uygun alt ve üstyapının kurulabilmesi amacıyla kamu yönetiminin dolaylı veya dolaysız şekilde turizm alanına müdahale etmesidir (Olalı, 1990). Literatür taraması yapıldığında, kamu politikası ve turizm ile ilgili ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda pek çok farklı çalışma yapıldığı görülmektedir.

Bodlender ve Lickorish (1991), Inskip (1991), Pearce (1992), Hall & Jenkins (1995),Bonham ve Mak (1996), Garhter (1996), Elliot (1997), ve Hall (2000) turizm politikasını ekonomik yönden ele alarak turizmin canlandırılması, sektörün ekonomik anlamda büyümesi, vergilendirmenin kontrol edilebilmesi ve ülkeye daha fazla gelir getirmesi adına yapılacak olan kamu politikalarının üzerinde durmaktadır.

Olalı (1990), Craik (1991), Blowers (1997), Bramwell (2005), Garrod (2012),Lovelock, Carr ve Bello (2016), Özdemir (2020), Kervankıran ve Bağmancı (2020), Crossley (2020) ise turistlerin turizm hareketine katılımının teşvik edilmesi, destinasyonların sosyal canlılığının artırılması, doğal çevrenin korunması ve kültürel değerlerin ön plana çıkarılmasının sağlanması, kirliliğin azaltılması, kıt kaynakların korunması ve sosyal eşitliğin sağlanabilmesi, Destinasyonun sahip olduğu kültürlerin ve çevresinin tanıtımının yapılması olgularını amaçlamaktadır. Bu nedenle bu araştırmacılar sosyal ve kültürel anlamda kamu politikalarının yapılması gerektiği fikrini savunmaktadır.

Covid-19 tüm sektörlerde olduğu gibi turizm sektörü üzerinde de olumsuz etkiye sahiptir. Pandeminin başlaması ile birlikte tüm dünyada kısıtlama kararları alınmış, turistlerin seyahat iptalleri artış göstermiştir. Akademik alanda da hızla bu konuda yayınlar üretilmeye başlanmıştır. Turizm alanında çalışan akademisyenler, pandeminin turizm sektörüne etkilerini farklı yönleriyle ele alan çalışmalar gerçekleştirmiştir.

Gössling, Scott, ve Hall, (2020) yapmış oldukları çalışmada Covid-19'un etkilerini önceki küresel kriz türleriyle karşılaştırmış ve pandeminin toplumu, ekonomiyi ve turizmi nasıl değiştirebileceğini araştırmışlardır. Kunt (2021), Gün ve Tutçu (2021), Işık Erol(2020), Korkut, Gün ve Tutçu (2020) yapmış oldukları çalışmalarında Covid 19'un turizm işletmelerinin gelir oranları üzerindeki etkilerini incelemiş ve Covid 19 sebebiyle turizm işletmelerinin gelir oranının düştüğü sonucuna ulaşmıştır. Karadeniz vd. (2021), Cheer (2020), Skare, soriano ve Rochon (2020), Lew, Cheer, Haywood, Brouder ve Salazar (2020) ve Ranasinghe ve Pradeepamali .(2020) Covid 19'un gelir ve istihdam üzerindeki

etkilerini ele aldığı çalışmalarında virüs sebebiyle getirilen kısıtlamaların ve halkın hastalık korkusunun turizm sektöründeki gelir oranlarını ve istihdamı düşürdüğü sonucuna ulaşmıştır.

Khan (2020), Çakır ve Barakazı (2020), Kivılcım (2020), Kiper, Saraç, Çolak, ve Batman, (2020) , Kumar ve Nafi (2020)nin, Covid 19 un Türkiye'ye turist geliş sayısı üzerindeki etkilerini incelemek adına yürüttüğü çalışmada, virüs korkusu ve pandemide getirilen kısıtlamalar sebebiyle turist geliş sayısında ciddi düşüş yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Şengel, Işkın, Gökhan, Genç ve Çevrimkaya (2020), Kılıç, Aslan ve Gövce (2020) ve Akbaba (2020) Wachyuni ve Kusumaningrum (2020) Covid 19 sonucu turistlerin tatil yapma ve tekrar satın alma niyetlerinin belirlenmesi amacıyla çalışma yapmıştır. Yapmış oldukları çalışmalarının sonucunda turistlerin tatil yapma ve tekrar satın alma niyetlerinin azaldığını ve bu nedenle turizmde ekonomik gerileme durumunun söz konusu olduğu kanısına varmışlardır.

Pekerşen (2021) Covid 19 sonrası uzaktan eğitim sebebiyle eğitimde yaşanan düşüşü ele alırken, Heper (2021) yapmış olduğu çalışmada Covid 19 sonrası medikal turizmde yaşanan düşüşü ele almaktadır. Düzgün ve Kurt (2020) ise araştırmaları sonucunda Covid 19 sonrası turizmde yaşanan olumsuz gelişmeler ve gelir kaybı sebebiyle turist rehberlerinin, kendilerini çalışma alanında güvende hissetmemeleri sonucunda başka iş kollarına yöneldiği tespit edilmiştir.

Bayesen, Özkök ve Sünnetçioğlu (2020), Özçoban (2020), Akduru (2020), Crossley (2020) ve Avcı (2021) ele aldıkları çalışmalarında Covid 19 sonrası hastalık kapma korkusu yaşayan turistlerin sosyal mesafeyi korumak amacıyla kitlesel turizmden uzaklaşarak bireysel turizm ve bireysel aktivitelere yönelme eğiliminde olduklarını saptamıştır.

Skare, Soriano ve Rochon Covid 19'un seyahat sektörü ve turizm üzerindeki etkilerini, araştırmış ve Covid 19'un seyahat sektörü ve turizmde düşüşe ve gelir kaybına neden olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Kreiner ve Ram (2020) pandemi sürecinde krizi en doğru şekilde yöneterek ve turizm çalışanlarını teşvik edici stratejileri uygulayarak Covid 19 sırasında ve sonrasında turizm üzerindeki olumsuz etkilerin en aza indirileceğini savunmaktadır.

Yapılan bibliyometri analizi sonucunda ele alınan çalışmaların politik konusu bakımından amaçları aşağıdaki tabloda (Tablo 1) gösterilmektedir.

Tablo 1: Yayınlanan Çalışmaların Turizm Politikasına Yönelik Amaçları

Politik Amaç ve Etkileri	f	%
Ekonomik	38	54.3
Sosyo-Kültürel	1	1.4
Yerel Halk ve Turiste Yönelik	15	21.4
Kamu Kesimine Yönelik	11	15.7
Özel Sektöre Yönelik	5	7.2

Tablo 1'e bakıldığında incelenen çalışmalarda odaklanılan konuların 38 tanesinin ekonomik politik amaç ve etkileri ele aldığı (turizm gelir seviyesindeki azalma, istihdamdaki azalma, turist geliş sayısında yaşanan düşüş) 15 tanesinin yerel halka ve turiste yönelik politik çalışma ve etkilere odaklandığı (kitlesel turizmden bireysel turizme geçiş, bireysel villa kiralama ile tatil, izole olarak tatil yapma ihtiyacı, çevrimiçi eğitime geçiş) görülmektedir. Çalışmaların 11 tanesinin kamu kesimine yönelik politik çalışma ve etkileri ele aldığı (kriz yönetimi, sertifikasyon uygulaması, covid-19 hakkında eğitim verilmesi, covid-19 bağlamında yapılan politikalar) söylenebilmektedir. Ayrıca yapılan çalışmaların 5 tanesinin özel kesime yönelik olup özel kesimi etkilediği (turizmde çalışan personel performansındaki düşüş, iş değiştirme isteği, covid-19 etkilerini azaltıcı tedbirlerin alınması), 1 tanesinin sosyo-kültürel politik amaç ve etkilere odaklandığı (doğal hayata dönme isteği, doğal

çevrenin korunması) görülmektedir. 2019-2021 yılları arasında yapılan yayınların yazım dilleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Dillerine Göre Yapılan Çalışmalar

Yayın Dilleri	f	%
Türkçe	54	77,1
İngilizce	16	22,9

2019-2021 yılları arasında yapılan çalışmaların 54 tanesinin yazım dili Türkçe iken 16 tanesinin yazım dili İngilizcedir. Makalelerin yayın yılına ilişkin frekans ve yüzde değerleri Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3: Yayınların Yıllara Göre Dağılımı

Yayın Yılları	f	%
2019	-	-
2020	47	67.1
2021	23	32.9

Alanyazında 2019-2021 yıllarında dünyada turizm ve turizm politikası alanında yapılmış yayınların yıllara göre dağılımı tablo 3’te verilmektedir. Toplam 70 yayın çıkarıldığı ve bunlardan 47’sinin 2020, 23 tanesinin ise 2021 yılına ait olduğu görülmektedir. 2019 yılında ise hiç yayın yapılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bunun sebebinin Covid 19 pandemisinin henüz yeni başlamış olması ile ilişkisi olduğu düşünülmektedir. 2019-2021 yılları arasında alanyazında ele alınan çalışmaların yazar sayılarına göre verilmiş hali Tablo 4’te gösterilmektedir.

Tablo 4: Yayınların Yazar Sayıları

Yazar Sayısı	f	%
Tek yazarlı	28	40.6
İki yazarlı	26	37.7
Üç yazarlı	9	13
Dört yazarlı	4	5.8
Beş yazarlı	2	2.9

Yazar sayılarını gösteren tablo incelendiğinde tek yazarlı çalışma sayısının 28, iki yazarlı çalışma sayısının 26, üç yazarlı çalışma sayısının 9, dört yazarlı çalışma sayısının 4, beş yazarlı çalışma sayısının 2 olduğu görülmektedir. Ele alınan çalışmaların tümüne bakıldığında ise toplam yazar sayısının 133 olduğu görülmektedir. Akademik çalışmaların yayınlandığı ulusal ve uluslararası dergiler Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5: Akademik Çalışmaların Yayınlandığı Yerler

Yayın Yılları	f	%
Uluslararası	33	70,2
Ulusal	14	29,8

2019-2021 yılları arasında yapılmış 70 akademik çalışma uluslararası ve ulusal olmak üzere Tablo 5'te gösterilmiştir. Toplam 47 farklı dergide yayınlanmıştır. Uluslararası dergi sayısı 33 iken ulusal dergi sayısı 14'tür.

2019-2021 yılları arasında yayınlanmış çalışmalarda kullanılan konu ile ilgili anahtar kelimeler bulut kelime analizi tekniği kullanılarak verilmiştir. En çok kullanılan 5 anahtar kelime tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6: Yayınlarda Kullanılan Anahtar Kelimeler

Anahtar Kelime	F	%
Covid 19	49	16.8
Turizm	27	9.2
Pandemi	17	5.8
Koronavirüs	9	3
Salgın	7	2.4

Tablo 6 incelendiğinde toplam kullanılan anahtar kelime sayısının 291 olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. "Covid 19" anahtar kelimesi 49 kez kullanılarak 1. Sırada yer alırken, "Turizm" kelimesi 27 kez kullanılarak 2. Sırada yer almaktadır. Turizm politikalarının yoğun olarak ele alındığı çalışmalarda kullanılan anahtar kelimelere baktığımızda ise "politika", "turizm politikaları", "stratejiler", "turizm kurtarma stratejisi", "kanıta dayalı politika", "ulusal turizm stratejileri", "yönetim" kelimelerinin çoğunlukta olduğu görülmektedir.

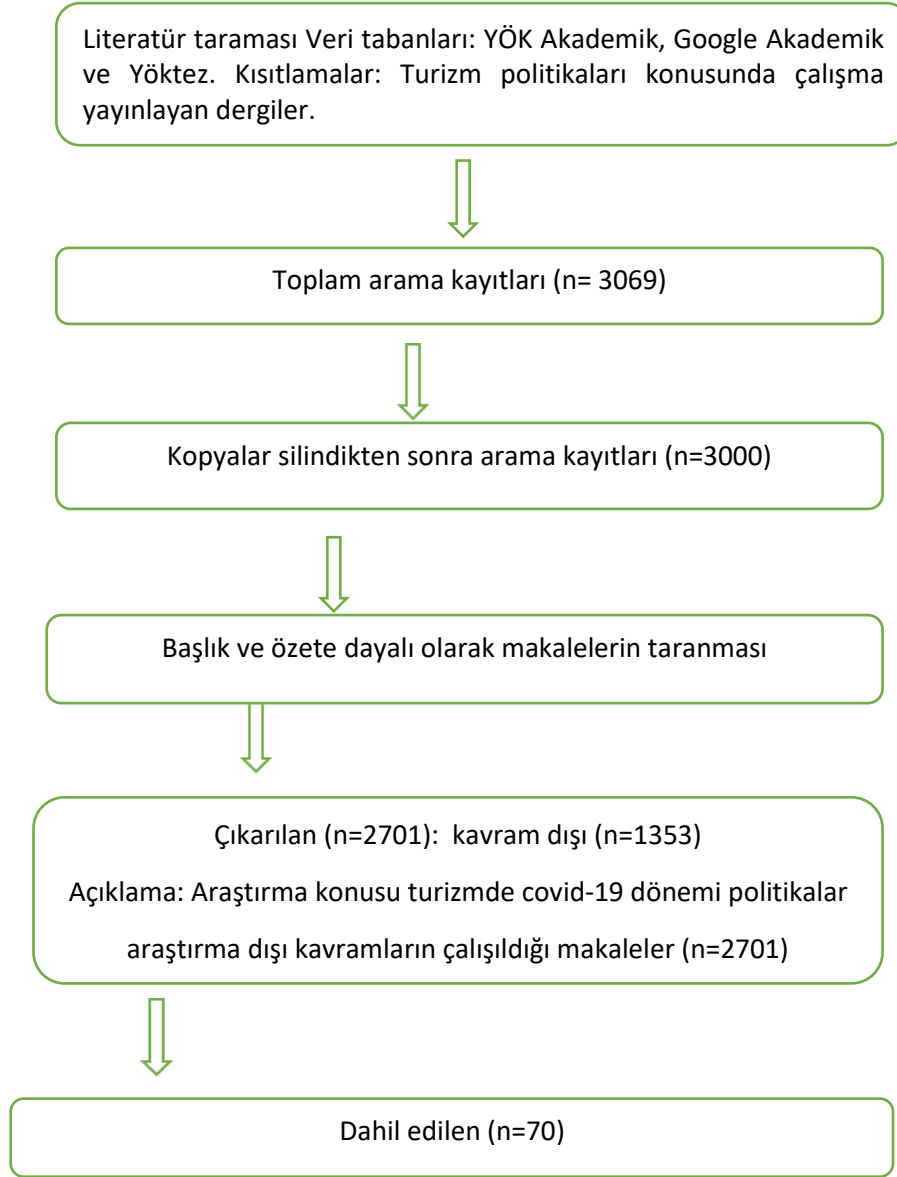
Şekil 1: Kelime Bulutu

Kelime bulutları, çalışmalarda en çok kullanılan kelimelerin genel kompozisyonunun anlaşılmasını sağlamaktadır. Araştırmacıların elde ettikleri veriler sonucundaki temaları görsel olarak sunmalarına yardımcı olmaktadır (Williams, Parkes ve Davies, 2013). Yapılan analiz sonucunda "politika", "turizm politikaları", "stratejiler", "turizm kurtarma stratejisi", "kanıta dayalı politika", "ulusal turizm stratejileri", "yönetim" kelimelerinin 1'er tane kullanıldığı, en çok kullanılan anahtar kelimenin 49 ile "covid-19" olduğu, bunu 2. Sırada 27 ile "turizm" kelimesinin takip ettiği görülmektedir.

Literatür Tarama Stratejisi

Literatür taramasına 27.09.2021 tarihinde başlanmış ve 27.06.2022 tarihinde ilgili tarama sonuçlandırılmıştır. Her aşamada; arama sonuçları kaydedilmiş, ekleme ve çıkarma kriterlerine göre

taranan çalışmalar konu uyumu dâhilinde incelenmiştir. Çalışma seçimine ilişkin bilgi akış diyagramı, Şekil 1’de sunulmuştur.

Şekil 2: Çalışma Seçimi Prisma Akış Diyagramı (Liberati ve diğerleri, 2009).

Araştırma konusu ile ilgili literatür taramasına 27.09.2021 tarihinde başlanmış ve 27.06.2022 tarihinde son verilmiştir. İlgili terimler veri tabanlarında řu Şekilde aranmıştır: “covid-19 ve turizm politikaları, koronavirüs ve politika, turizm politikaları, politika”. Dahil etme ölçütleri olarak: covid-19’un turizm sektörü politika alanlarında işlenmiş olması, çalışmaların 2019 ve 2021 yılları arasında yayınlanmış olması. Veri tabanlarına YÖK Akademik, Google Akademik ve Yöktez kaynaklarından ulaşılmıştır. Elde edilen tarama kayıtları birleştirildikten sonra başlık ve özete dayalı olarak makaleler taranmıştır. Kopyalar silindikten sonra tekrar arama yapılmış ve bu sayının 299 olduğu görölmüştür. Covid-19 turizm politikası konulu çalışmalardan turizm sektörü dışında olanlar, örnekleme turizm sektörü dışında seçilen çalışmalar analizden çıkarılarak tekrar arama yapılmıştır. Turizm sektörü dahilinde covid-19 döneminde uygulanan turizm politikası konulu çalışmaların 70 adet olduğu belirlenmiş ve detaylı Şekilde analizi yapılarak çalışmaya dahil edilmiştir.

Sonuç

Tüm dünyayı etkisi altına alan ve turizm dâhil olmak üzere pek çok sektörü olumsuz yönde etkileyen covid-19 virüsüne karşılık yönetim tarafından pek çok alanda politikalar yapıldığı bilinmektedir. Alanyazında son yıllarda sosyal bilimler de dâhil olmak üzere çok sayıda alanda akademik yayın yapıldığı incelemeler sonucunda belirlenmiştir. 2019-2021 yılları arasında Covid-19'un turizm sektörü üzerindeki etkilerini ve bu konuda yapılan politikaları konu alan çalışmalarının incelenmesi sonucunda toplam 70 adet akademik yayın olduğu görülmektedir. Pandeminin 2019 yılı aralık ayında başlaması sebebiyle aynı yılda yapılan çalışmaların covid-19'un insan sağlığı üzerindeki etkilerini belirlemeye yoğunlaşması sebebiyle turizm ve politika alanında henüz çalışma yapılmadığı anlaşılmaktadır. 2019-2021 yılları arasında yapılan çalışmalardan ekonomik alanda yapılan politikalar konusunu çalışanların sayısının 38, sosyo-kültürel alanda yapılan politikayı konu alan çalışma sayısının 1, yerel halk ve turiste yönelik yapılan politikalar konulu çalışma sayısının 15, kamu kesimine yönelik yapılan politikalar konulu çalışmaların sayısının 11, özel sektöre yönelik yapılan politikalar konulu çalışma sayısının 5 olduğu bulgulanmıştır. İncelenen çalışmaların 54 tanesi Türkçe 16 tanesi İngilizce dilinde yayınlanmıştır. Yıllar bağlamında bakıldığında 47'sinin 2020, 23 tanesinin ise 2021 yılında olduğu sonucu elde edilmiştir. Çalışmalarda en çok kullanılan anahtar kelimelere bakıldığında Covid 19'' kelimesi 49 kez kullanılarak 1. sırada yer alırken, "turizm" kelimesi 27 kez kullanılarak 2. sırada yer almaktadır. En çok kullanılan 3. Anahtar kelime ise 17 tane ile pandemi olmuştur. Yapılan çalışmaların 33 tanesi uluslararası, 14 tanesi ise ulusal yayın yapan dergilerde yayınlanmıştır. Yazar sayıları incelendiğinde tek yazarlı makale sayısının 28, İki yazarlı makale sayısının 26, Üç yazarlı makale sayısının ise 9 olduğu görülmektedir.

Gössling vd., (2020) yapmış oldukları çalışmada Covid-19'un ekonomiyi ve turizmi nasıl değiştirebileceğini, Kunt (2021), Gün ve Tutçu (2021), Işık Erol (2020), Korkut vd., (2020) çalışmalarında Covid 19'un turizm işletmelerinin gelir oranları üzerindeki etkilerini, Karadeniz vd. (2021), Cheer (2020), Skare vd., (2020), Lew vd., (2020) ve Ranasinghe ve Pradeepamali (2020) Covid 19'un gelir üzerindeki etkilerini ele almıştır. Bu durum araştırma sonucunda incelenen çalışmalarda odaklanılan konuların 38 tanesinin ekonomik boyutu ele aldığı sonucunu kanıtlar niteliktedir. İncelenen çalışmaların 15 tanesinin yerel halka ve turiste yönelik politik çalışma ve etkilere odaklandığı sonucunu ise Bayesen vd., (2020), Özçoban (2020), Akduru (2020), Crossley (2020) ve Avcı (2021)'nin covid 19 sonrası turistlerin tatil tercihleri ve turizm davranışı üzerindeki etkileri ele aldığı çalışmaları kanıtlar niteliktedir. Şengel vd., (2020), Kılı. Vd., (2020), Akbaba (2020), Wachyuni ve Kusumaningrum (2020) yapmış oldukları çalışmalarında Covid 19 sonucu turistlerin tatil yapma ve tekrar satın alma niyetlerinin belirlenmesini amaçlamışlardır ve yine aynı sonucu kanıtlar niteliktedir. Kelime bulutunda kullanılan "covid-19" ve "turizm" kelimeleri de bu sonuçlarla uyum göstermektedir.

Kaynakça

Akbaba, M. (2020). covid-19 Eğitim öğretim öğrencilerinin eğitim almalarını, tavsiye etme ve daha fazla ödemelerini öğretmek. *Uluslararası Sosyal Bilimler Ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6 (2), 225-240.

Akduru, H. (2020). Covid-19 pandemisinin konaklama sektörü üzerine etkisi: Bodrum/Türkiye'den bir araştırma. *Elektronik Türkçe Çalışmaları*, 15 (8).

Al, U. ve Coştur, R. (2007). Türk Psikoloji Dergisi'nin bibliyometrik profili. *Türk kütüphaneciliği*, 21(2), 142-163.

Aristovnik, A., Ravšelj, D. ve Umek, L. (2020). A bibliometric analysis of covid-19 across science and social science research landscape. *Sustainability*, 12(21), 1-30.

- Avcı, C. (2021). Covid-19 sürecinde turizm: Hipokondrik turist eğilimlerine ilişkin kavramsal bir değerlendirme. *Sosyal, Beşeri Ve İdari Bilimler Dergisi*, 4(10), 1028-1037.
- Bakar, N. ve Rosbi, S. (2020). Coronavirus hastalığının (COVID-19) turizm endüstrisine etkisi. *International Journal Of Advanced Engineering Research And Science*, 7 (4), 189-193.
- Bayesen, D., Özkök, F. ve Sünnetçioğlu, S. (2020). Covid-19 pandemisi sonrası turistlerin ekoturizm hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *Journal Of Recreation And Tourism Research/Jrtr*, 7(4), 528-550.
- Bello, F. G., Carr, N. ve Lovelock, B. (2016). Community participation framework for protected area-based tourism planning, *tourism planning and development*, 13 (4): 469- 485.
- Blowers, A. (1997). Environmental policy: ecological modernisation or the risk society. *Urban studies*, 34(5-6), 845-871.
- Bodlender, J. ve Lickorish, L. J. (1991). Developing tourism destinations: Policies and perspectives. *Longman Publishing Group*.
- Bonham, C. ve Mak, J. (1996). Private versus public financing of state destination promotion. *Journal Of Travel Research*, 35(2), 3-10.
- Borgman, C. ve Furner, J. (1990). Scholarly communication and bibliometrics: *Sage Newbury Park*, C.A.
- Bramwell, B. (2005). Interventions and policy instruments for sustainable tourism. W. F. Theobald içinde, *global tourism* (3 b., s. 406-425). *Amsterdam: Butterworth– Heinemann, Elsevier*.
- Cheer, J.M. (2020). İnsan gelişimi, turizm dönüşümü ve covid-19: kavramsal bir mihenk taşı. *Turizm Coğrafyaları*, 22 (3), 514-524.
- Ciotti, M., Ciccozzi, M., Terrinoni, A., Jiang, W. C., Wang, C. B. ve Bernardini, S. (2020). The COVID-19 pandemic. *Critical Reviews In Clinical Laboratory Sciences*, 57(6), 365-388.
- Cobo, M. J., López-Herrera, A. G., Herrera-Viedma, E., & Herrera, F. (2012). SciMAT: A new science mapping analysis software tool. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 63(8), 1609-1630.
- Crossley, E. (2020). Ecological grief generates desire for environmental healing in tourism after covid-19. *Tourism Geographies*, 22(3), 536-546.
- Çakır, P. ve Barakazı, M. (2020). Koronavirüs sürecinin turizm sektörüne etkisi ve salgına karşı alınan tedbirler. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(3), 313-332.
- Demir, F. (2011). Kamu politikası ve politika analizi çalışmalarının teorik çerçevesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (30), 107-120.
- Düzgün, E. ve Kurt, A. (2020). Covid-19 (koronavirüs) salgınının turist rehberleri üzerindeki etkileri: Ankara turist rehberleri odası örneği. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(23), 301-321.
- Elliot, J. (1997). *Tourism, policy and public sector management*. London: Routledge.
- Emekli, G. (2005). Avrupa Birliği'nde turizm politikaları ve Türkiye'de kültürel turizm. *Ege Coğrafya Dergisi*, 14(1-2), 99-107.
- Eryılmaz, B. (2012). Kamu yönetimi düşünceler-yapılar-fonksiyonlar-politikalar, genişletilmiş ve gözden geçirilmiş 5. Baskı, Kocaeli: Umuttepe Yayınları.
- Garrod, B. (2012). *Tourism policy*. P. Robinson. *Tourism: The key concepts* (s. 240-245). London and New York: *Routledge*.

- Gössling, S. , Scott, D. ve Hall, C. M. (2020). Pandemics, tourism and global change: a rapid assessment of covid-19. *Journal Of Sustainable Tourism*, 1–20.
- Hall, C. M. (2011). “publish and perish? Bibliometric analysis, journal ranking and the assessment of research quality in tourism”. *Tourism Management*, 32(1), 16-27.
- Hall, C.M. (2000) *Tourism planning*. Harlow: Prentice hall.
- Hall, C.M. ve Jenkins, J. (1995b) *Tourism and public policy*. London: Routledge.
- Heper, F. Ö. (2021). Dünyada ve Türkiye’de medikal sağlık turizminin değerlendirilmesi. Kongre kurulları, 137.
- Inskeep, E. (1991). *Tourism Planning: An Integrated and Sustainable Development Approach*. New York: Van Nostrand Reinhold.
- Işık Erol S. (2020). Covid-19’un turizm sektöründe istihdama etkisi: İtalya, İspanya ve Türkiye örnekleri. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 8(2), 38-49.
- Karadeniz, E., Beyaz, F. S., Ünlübulduk, S. N. ve Kayhan, E. (2020). Covid-19 salgınının turizm sektörüne etkilerinin ve uygulanan stratejilerin değerlendirilmesi: otel yöneticileri üzerinde bir araştırma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 3116-3136.
- Kervankıran, İ. ve Bağmancı, M. F. (2020). Bildiğimiz turizmin sonu mu? Covid-19’un Türkiye’deki turizm hareketliliğine etkisi. *Türk Coğrafya Dergisi*, (76), 19-32.
- Khan, A. A. (2020). Covid-19 salgınının turizme etkileri: Safranbolu miras kenti örneği. *İşletme ve İktisat Çalışmaları Dergisi*, 8(2), 28-37.
- Kılıç, B., Aslan, H. ve Gövce, M. (2020). Covid-19 alışveriş amaçlı tüketicilere yöneliktir. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (Covid-19 özel sayı), 554-570.
- Kıvılcım, B. (2020). Covid-19 (yeni koronavirüs) salgınının turizm sektörüne muhtemel etkileri. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal Ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(1), 17-27.
- Kiper, V., Saraç, Ö., Çolak, O. ve Batman, O. (2020). Covid-19 salgınıyla oluşan krizlerin turizm faaliyetleri üzerindeki etkilerinin turizm akademisyenleri tarafından değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23 (43), 527-551.
- Korkut, Y., Mert, Eker, Zeren, F. ve Altunışık, R. (2020). Covid-19 pandemisinin üzerindeki ilgi: borsa İstanbul’dan arındırılacak bir. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19 (Covid-19 özel sayı), 71-86.
- Kreiner, N. C. ve Ram, Y. (2020). National tourism strategies during the covid-19 pandemic. *Annals of Tourism Research*.
- Kumar, S. ve Nafi, S. M. (2020). Impact of covid-19 pandemic on tourism: perceptions from Bangladesh. Available at ssrn 3632798.
- Kunt, S. (2021). Covid-19 pandemisinin turizme etkisi konusunda yapılan çalışmaların carrot² analizi ile değerlendirilmesi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 30-47.
- Lew, A. A., Cheer, J. M., Haywood, M., Brouder, P. ve Salazar, N. B. (2020). Visions of travel and tourism after the global covid-19 transformation of 2020.
- Luke, J.S. (1998). “Policy leadership”, into international encyclopedia of public administration, ed. J.shafritz, vol.3, westview press.
- Olalı, H. (1990). *Turizm politikası ve planlaması*. İstanbul Üniversitesi İşletme Fak. İşletme İktisadi Enst.

Özçoban, E. (2020). Koronavirüs' Ün (Covid-19) Turizm Sektörü Üzerindeki Etkileri Türkiye'nin Kırsal Turizm Potansiyeli Üzerine Bir Analiz. *Elektronik Türkçe Çalışmaları*, 15 (4).

Özdemir, M. A. (2020). Covid-19 salgını sonrası alınan önlemlerle turizm: muhtemel senaryolar. *Journal Of Recreation And Tourism Research/jrtr*, 7(2), 222-238.

Öztürk Sözen, M. (2006). 1982 sonrası dönemde türkiyede uygulanan turizm politikaları ve turizm politikalarının Çanakkale ekonomisine etkileri (Master's thesis, sosyal bilimler enstitüsü).

Pearce, D. (1992) *Tourist Organizations*. Harlow: *Longman Scientific and Technical*.

Pekerşen, S. K. Y. (2021). How covid-19 outbreak affected tourism education? An evaluation from the perspective of tourism academics. Co-editors, 75.

Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics. *Journal Of Documentation*, 25(4), 348-349.

Ranasinghe, J. P. R. C. ve Pradeepamali, J. (2020). After corona (covid-19) impacts on global poverty and recovery of tourism based service economies: an appraisal.

Rani, R. (2020). The impact of corona virus on indian economy. *Studies in Indian place names*, 40(60), 3618-3626.

Skare, M., Soriano, D. R. ve Porada-Rochoń, M. (2021). Impact of covid-19 on the travel and tourism industry. *Technological forecasting and social change*, 163, 120469.

Soyak, A. (2011). "Turizm Sektöründe Bağımlılığın Sonuçları ve Politika Önerileri 2", içinde, Ekonomi ve Politikada Ulusal Tavr, Derin Yayınları, İstanbul, ss.103-106

Soyak, M. (2013). Uluslararası turizmde son eğilimler ve Türkiye'de turizm politikalarının evrimi. *Marmara Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (4), 1-18.

Şengel, Ü., Işkın, M., Gökhan, Genç ve Çevrimkaya, M. Covid-19 ile ilgili ölüm kaygısının seyahat davranışına etkisi. *Gaziantep University Journal Of Social Sciences*, 19(covid-19 special issue), 105-121.

Velavan, T. P. ve Meyer, C. G. (2020). The covid-19 epidemic. *Tropical medicine and international health*, 25(3), 278.

Verma, S. ve Gustafsson, A. (2020). Investigating the emerging covid-19 research trends in the field of business and management: a bibliometric analysis approach. *Journal Of Business Research*, 118, 253-261.

Wachyuni, S. S. ve Kusumaningrum, D. A. (2020). The effect of covid-19 pandemic: how are the future tourist behavior? *Journal Of Education, Society And Behavioural Science*, 67-76.

Williams, W., Parkes, E. L. ve Davies, P. (2013). Wordle: a method for analysing mba student induction experience. *The International Journal Of Management Education*, 11(1), 44-53.

Yıldız, M. ve Sobacı, M. Z. (2013). "Kamu politikası ve kamu politikası analizi", iç. Yıldız, m. (ed) ve Sobacı, M. Z. (ed). *Kamu Politikası: Kuram Ve Uygulama*. Ankara: adres yayınları: 16-42.

<https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html> (Erişim Tarihi: 12.11.2021).

<https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turizm-Istatistikleri-IV.Ceyrek:-Ekim-Aralik-ve-Yillik,-2021-45785#:~:text=Turizm%20geliri%202021%20y%C4%B1%C4%B1nda%20bir,milyon%20332%20bin%20dolar%20oldu>. (Erişim Tarihi: 11.04.2022).